

บันทึก

เรื่อง การอนุญาตประทานบัตรและอาชญาบัตรผูกขาดตรวจแร่

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือที่ สร.๐๕๐๓/๔๔๕๖ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๐๘ ความว่า กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับการอนุญาตประทานบัตรและอาชญาบัตรผูกขาดตรวจแร่มาว่า การอนุญาตประทานบัตรก็ดี การอนุญาตอาชญาบัตรผูกขาดตรวจแร่ก็ดี ตามพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่พุทธศักราช ๒๔๖๑ บัญญัติให้เป็นอำนาจของรัฐมนตรี มิได้บัญญัติให้ต้องขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรีแต่อย่างใด หากแต่ในทางปฏิบัติได้ดำเนินการขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรีก็เนื่องจากการอนุญาตประทานบัตรแต่เดิมนั้น จะอนุญาตได้ก็โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต ซึ่งในทางปฏิบัติจะต้องเสนอเรื่องผ่านคณะรัฐมนตรี แม้ต่อมาจะได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ พระพุทธศักราช ๒๔๖๑ ให้เป็นอำนาจของรัฐมนตรีเป็นผู้อนุญาตเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๕ แล้วก็ตาม การอนุญาตประทานบัตรและอาชญาบัตรผูกขาดตรวจแร่ก็ยังคงดำเนินการขออนุมัติคณะรัฐมนตรีอยู่ และโดยที่การทำเหมืองแร่เป็นอุตสาหกรรมอย่างหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญก้าวหน้า ฉะนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการผลิตแร่มากยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระแก่คณะรัฐมนตรี กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติจึงได้เสนอมาเพื่อขอให้ท่านนายกรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติให้เป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติในการที่จะอนุมัติประทานบัตรอาชญาบัตรผูกขาดตรวจแร่และอื่น ๆ ได้ตามพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ พระพุทธศักราช ๒๔๖๑ โดยไม่ต้องขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรี เว้นแต่กรณีใดเป็นกรณีพิเศษ จึงให้เสนอขออนุมัติคณะรัฐมนตรี ซึ่งสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาเรื่องนี้แล้วเห็นว่า ตามมาตรา ๔ วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ พระพุทธศักราช ๒๔๖๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ (ฉบับที่ ๘) พุทธศักราช ๒๔๘๕ บัญญัติว่า “มาตรา ๔ แร่รวมตลอดทั้งน้ำมันแร่และถ่านศิลาเป็นของแผ่นดิน ผู้หนึ่งผู้ใดตลอดจนผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้น จะทำการตรวจหาแร่หรือขุดหาแร่มิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐบาลตามความในพระราชบัญญัตินี้” จึงเห็นว่า การตรวจหาแร่หรือขุดหาแร่จำต้องได้รับอนุญาตจากรัฐบาล ซึ่งหมายถึงคณะรัฐมนตรีเสียก่อน จึงจะดำเนินการต่อไปได้ คำว่า รัฐบาลตามมาตรานี้ มิได้หมายความว่าถึงรัฐมนตรีตามที่กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติเข้าใจ แต่อย่างไรก็ดี โดยที่เป็นปัญหาในการตีความพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจึงขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็นในเรื่องนี้เพื่อประกอบการพิจารณาของท่านนายกรัฐมนตรี

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๒) ได้พิจารณาเรื่องนี้พร้อมด้วยผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี (นายปลั่ง มีจุล) และผู้แทนกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ (นายชุมเชษฐ จรัสชนะเพท นายสันชนะ รัชตเมธี และนายชฎิล กุลไพบูลย์) เห็นว่า เมื่อได้พิจารณาบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ พระพุทธศักราช ๒๔๖๑ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๑๙ ข้อ ๒ มาตรา ๒๑ ข้อ ๓ มาตรา ๒๒ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๗ ข้อ ๒ วรรคสอง มาตรา ๔๕ มาตรา ๔๖ วรรคสอง มาตรา ๔๘ มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๙ มาตรา ๗๐ มาตรา ๗๑ มาตรา ๗๒ และมาตรา ๗๖ แล้ว จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติของกฎหมายฉบับนั้นได้ใช้คำว่า “รัฐบาล” ตลอดไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คำว่า รัฐบาลตามพระราชบัญญัตินั้น มิได้มุ่งหมายที่จะให้รัฐบาลในฐานะที่เป็นคณะบุคคลซึ่งปกครองประเทศในอันที่จะดำเนินนโยบายของประเทศ ต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติที่กล่าวนั้นทุกกรณีไป หากแต่หมายถึงพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ทางฝ่ายรัฐบาล อันเป็นฝ่ายที่ตรงกันข้ามกับฝ่ายราษฎรที่มาติดต่อเกี่ยวข้องด้วยเท่านั้น

แต่อย่างไรก็ดี สำหรับกรณีการทำเหมืองแร่หรือตรวจหาแร่ในที่ดินนั้นได้ระบุไว้ในมาตรา ๔ ว่า “ถ้ามิได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ทำเหมืองแร่ หรือตรวจหาแร่ในที่ดินแล้ว ก็ไม่มีอำนาจที่จะตรวจหาแร่ หรือทำเหมืองแร่ในที่ซึ่งตนหวงห้ามไว้แล้วได้เลย” แสดงให้เห็นว่าในกรณีเช่นว่านั้น จะต้องนำความกราบบังคมทูลให้ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตก่อน

ครั้นใน พ.ศ. ๒๔๘๕ เมื่อได้เปลี่ยนแปลงระบบการปกครองให้เป็นไปตามระบอบรัฐธรรมนูญแล้ว ได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ พระพุทธศักราช ๒๔๖๑ เสียใหม่ โดยพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ (ฉบับที่ ๘) พุทธศักราช ๒๔๘๕ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่ง มาตรา ๔ นั้น และบัญญัติให้ใช้ความแทนว่า “มาตรา ๔ แร่ รวมตลอดทั้งน้ำมันแร่และถ่านหิน เป็นของแผ่นดิน ผู้หนึ่งผู้ใด ตลอดจนผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้นจะทำการตรวจแร่ หรือขุดหาแร่มิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐบาลตามความในพระราชบัญญัตินี้” และในมาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ พระพุทธศักราช ๒๔๖๑ และให้ใช้ความแทนว่า “มาตรา ๒๙ ประทานบัตรทุกฉบับต้องให้รัฐมนตรีลงนามเสียก่อน จึงเป็นอันใช้ได้ตามกฎหมาย” แสดงให้เห็นว่ากฎหมายที่กล่าวนี้นี้ใช้คำแตกต่างกันอยู่ คือใช้คำว่า “รัฐบาล” ไว้แห่งหนึ่ง และคำว่า “รัฐมนตรี” ไว้อีกแห่งหนึ่ง ซึ่งอาจตีความไปได้ว่า การที่ต้องขอพระบรมราชานุญาตตามกฎหมายเดิมนั้นให้เปลี่ยนมาเป็นการได้รับอนุญาตจากรัฐบาล คำว่า “รัฐบาล” ตามกฎหมายใหม่นี้จึงน่าจะหมายถึงคณะบุคคลผู้ปกครองประเทศในอันที่จะดำเนินนโยบายของประเทศ ซึ่งได้แก่คณะรัฐมนตรี

แต่อย่างไรก็ดี คณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่า การปฏิบัติในเรื่องนี้มีใช่เป็นข้อกฎหมายที่สำคัญในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ คณะรัฐมนตรีในฐานะที่เป็นรัฐบาล ถ้ามีนโยบายที่จะมอบอำนาจให้รัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติทำการเพื่อรัฐบาลในกรณีใดบ้าง โดยมีเงื่อนไขอย่างใด ก็อาจมอบหมายให้ปฏิบัติการนั้นๆ โดยทั่วไปให้เป็นการกระทำของรัฐบาลได้ โดยมิต้องเสนอให้คณะรัฐมนตรีลงมติอนุญาตแต่ละรายๆ เสมอไป

(ลงชื่อ) หยุต แสงอุทัย
(นายหยุต แสงอุทัย)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กันยายน ๒๕๐๘

ตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
พระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ พระพุทธศักราช ๒๕๖๑

มาตรา ๕ เพราะเหตุว่า ที่ดินและแร่ทั้งหลายรวมทั้งน้ำมันดินและถ่านศิลา ย่อมเป็นของหลวงโดยพระบรมเดชานุภาพ ถึงผู้หนึ่งผู้ใดได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตหวงห้ามที่ดินได้กรรมสิทธิ์เพื่อทำการปลูกสร้างบ้านเรือน หรือเพาะปลูกพืชพรรณไม้หรือเพื่อการอย่างอื่นประการใด ถ้ามิได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ทำเหมืองแร่หรือตรวจหาแร่ในที่นั้นแล้ว ก็ไม่มีอำนาจที่จะตรวจหาแร่หรือทำเหมืองแร่ในที่ซึ่งตนหวงห้ามไว้นั้นได้เลย

ผู้ใดบังอาจขุดหาแร่ในที่ซึ่งตนมิได้รับอนุญาตจากรัฐบาลตามพระราชบัญญัตินี้ หรือประกาศพระราชบัญญัติอื่น ๆ อันจะพึงมีในภายหน้า ต้องระวางโทษปรับครั้งหนึ่งไม่เกินกว่า ๑,๕๐๐ บาท และรัฐบาลมีอำนาจริบเครื่องมือและแร่ที่ขุดขึ้นมาแล้วกับโรงเรือนต่าง ๆ อันได้ปลูกสำหรับการขุดหาแร่ นั้น

มาตรา ๖ หนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาตหรือประทานบัตรซึ่งผู้หนึ่งผู้ใดได้รับจากรัฐบาล และได้จดทะเบียนไว้ในกรมราชโลหกิจก่อนเวลาที่ใช้พระราชบัญญัติเหมืองแร่ พ.ศ. ๑๒๐ มีอยู่เท่าใด ให้คงถือตามข้อความที่มีอยู่ในหนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาตหรือประทานบัตรนั้น ๆ ไปจนกว่าจะสิ้นกำหนดอายุพระบรมราชานุญาตหรือประทานบัตรนั้น ๆ หรือจนเมื่อได้เลิกพระบรมราชานุญาตและประทานบัตรนั้นด้วยเหตุประการใด ๆ และให้เป็นหน้าที่ของกรมราชโลหกิจที่จะดูแลรักษาการให้คงเป็นไปตามพระบรมราชานุญาตและประทานบัตรนั้น ๆ

บรรดาการที่มีได้ไว้ในข้อสัญญาในพระบรมราชานุญาตและประทานบัตรที่เข้ามาแล้ว ให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติเหมืองแร่นี้จึงทุกประการ

มาตรา ๑๙ ๓๑๓ ๓๑๓

ข้อ ๒ ในระหว่างเวลาออกอาชญาบัตร ผู้ยื่นเรื่องราวจะถอนเรื่องราวนั้นเสียก็ได้ แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมครั้งหนึ่งของจำนวนที่จะต้องเสียถ้าหากว่าได้ออกอาชญาบัตรไป ถ้าและในเวลาที่ยื่นเรื่องราว ฝ่ายรัฐบาลได้จัดการทางเขตและได้เสียค่าใช้จ่ายไปแล้วเท่าใด ๆ ผู้ยื่นเรื่องราวต้องเสียค่าใช้จ่ายนั้น ๆ ให้คงเต็มทั้งสิ้น

มาตรา ๒๑ ๓๑๓ ๓๑๓

ข้อ ๓ ผู้ยื่นเรื่องราวต้องรับผิดชอบในข้อความที่แสดงมาในเรื่องราวและในแผนที่ว่า เป็นความจริงทั้งสิ้น ถ้าหากได้ความภายหลังว่าผู้ยื่นเรื่องราวแสดงความจริงมาอย่างหนึ่งอย่างใด ผู้ยื่นเรื่องราวต้องเป็นผู้รับผิดชอบ และถ้าผู้ยื่นเรื่องราวได้แสดงความจริงมาโดยรู้ว่าเป็นความจริงแล้ว ถ้าในเมื่อความจริงปรากฏขึ้น ผู้ยื่นเรื่องราวได้รับประทานบัตรไปแล้ว รัฐบาลมี

อำนาจที่จะเรียกประกันบัตรคืนเสียเพราะเหตุนี้ก็ได้ และผู้นั้นต้องเสียค่าเช่าที่ยังตกค้างอยู่จนเต็ม ผู้นั้นจะเรียกค่าเสียหายอย่างใดแก่รัฐบาลไม่ได้เป็นอันขาด

อีกประการหนึ่ง การที่ได้ยื่นเรื่องราว วางเงินค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายอย่างใด ๆ ไว้นั้น ไม่เป็นเหตุให้ถือว่าผู้นั้นเรื่องราวมีอำนาจที่จะได้รับประกันบัตรตามที่ได้ออมนั้น

มาตรา ๒๒ เมื่อผู้นั้นเรื่องราวได้ยื่นเรื่องราวขึ้นมา เจ้าพนักงานตรวจเห็นชอบแล้ว จะได้สั่งว่าการทางเขตและการรังวัดนั้น ฝ่ายรัฐบาลจะทำให้หรือจะให้ผู้นั้นเรื่องราวทำเอง ถ้าและเมื่อเจ้าพนักงานได้แจ้งว่าให้ผู้นั้นเรื่องราวจัดการทางเขต และทำการรังวัดเองแล้ว ผู้นั้นเรื่องราวจะต้องจัดการทางเขต และรังวัดให้เสร็จจนเป็นที่พอใจของเจ้าพนักงาน แล้วส่งแผนที่และรายการต่อกองราชโลหกิจประจำท้องที่ภายในกำหนดเวลาซึ่งเจ้าพนักงานจะได้กำหนดให้ และให้เจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะต่อกำหนดเวลา ซึ่งได้กำหนดไว้แล้วนั้นได้เมื่อเห็นสมควร

ถ้าและผู้นั้นเรื่องราวมิได้จัดการรังวัดทางเขต และส่งแผนที่กับรายการให้เจ้าพนักงานทันในกำหนดแล้ว เจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะยกเรื่องราวนั้นเสีย

มาตรา ๓๔ วิธีที่จะเสียภาคหลวงถ้ามิได้ว่าไว้ในประกันบัตรประการใดโดยชัดเจนแล้ว รัฐบาลจะให้เสีย ณ ที่ใด เวลาใดอย่างใด และจะสำรวจตีราคาประการใด จะเก็บเป็นเงินหรือเป็นเนื้อแร่ประการก็ได้ตามรัฐบาลจะเห็นสมควร

มาตรา ๓๗ ๑๗๑ ๑๗๑

ข้อ ๒ ๑๗๑ ๑๗๑

เมื่อผู้รับประกันบัตรไม่ปฏิบัติตามข้อความที่กล่าวมาในมาตรานี้ ต้องระวางโทษปรับครั้ง ๑ ไม่เกิน ๕๐๐ บาท และรัฐบาลจะเรียกประกันบัตรคืนเสียด้วยก็ได้

มาตรา ๔๕ การที่จะโอนประกันบัตรนั้น ถ้าเสนาบตีไม่ได้ลงนามประทับตราตำแหน่งโดยพระบรมราชานุญาตยอมให้โอนแล้ว จะโอนไม่ได้เป็นอันขาด ถ้าผู้ถือประกันบัตรมีความประสงค์จะโอนประกันบัตรให้แก่ผู้อื่น ให้ยื่นเรื่องราวขออนุญาตโอนประกันบัตรต่อกองราชโลหกิจประจำท้องที่ ถ้ารัฐบาลตกลงจะยอมให้โอนได้แล้ว ให้จัดการต่อไปดังนี้

ข้อ ๑ ผู้ถือประกันบัตรและผู้จะรับโอนต้องพร้อมกันทั้ง ๒ ฝ่ายมาเองหรือมอบฉันทะให้ผู้อื่นมาแทนยังกองราชโลหกิจประจำท้องที่ และให้นำหนังสือสำคัญต่าง ๆ ในการที่ได้รับอำนาจทำเหมืองแร่นั้นมาด้วย เพื่อจะได้ทำหนังสือโอนประกันบัตร หนังสือโอนประกันบัตรนี้ให้ทำเป็น ๓ ฉบับ รักษาไว้ที่กรมราชโลหกิจฉบับหนึ่งที่กองราชโลหกิจประจำท้องที่ฉบับหนึ่ง ผู้รับโอนถือไว้ฉบับหนึ่ง

ข้อ ๒ ผู้ถือประกันบัตรเดิมต้องเสียค่าธรรมเนียมและเงินหลวงซึ่งเกี่ยวค้างอยู่ในการทำเหมืองนั้นมาน้อยเท่าใดให้เสร็จในเวลายื่นเรื่องราวขอโอนนั้นด้วย

มาตรา ๔๖

ฯลฯ

ฯลฯ

ถ้าผู้แทนผู้ถึงแก่กรรมประสงค์จะถือประทานบัตรทำเหมืองแร่ต่อไป ก็ให้ยื่นคำร้องขอต่อกองราชโลหกิจประจำท้องที่ภายในกำหนด ๙๐ วัน เมื่อรัฐบาลเห็นสมควร และผู้ยื่นเรื่องราวร้องขึ้นมาได้เสียค่าธรรมเนียมครบถ้วนแล้ว รัฐบาลมีอำนาจที่จะอนุญาตให้ผู้ยื่นเรื่องราวหรือผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งผู้ยื่นเรื่องราวได้อ้างขึ้นมานั้นรับประทานบัตรทำเหมืองรายนั้นต่อไปได้แล้วแต่จะเห็นสมควร

มาตรา ๔๘ ถ้าผู้ถือประทานบัตรล้มละลาย รัฐบาลมีอำนาจที่จะถือว่าประทานบัตรนั้นสิ้นอายุ ถ้าเห็นเป็นการสมควร

มาตรา ๕๖ ผู้ถือประทานบัตรต้องเป็นธรรมาจริยะควรระวังอย่าให้การที่กระทำปล่องหรือหลุม หรือช่องทางใต้ดินของตนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่บุคคล ถ้าไม่ระทำการป้องกันเหตุอันตรายดังว่ามานี้ต้องระวางโทษปรับครั้งหนึ่งเป็นเงินไม่เกิน ๘๐๐ บาท อีกประการหนึ่งถ้าราชโลหกิจมณฑลหรือราชโลหกิจจังหวัดประจำท้องที่ หรือเจ้าพนักงานกรมราชโลหกิจ ผู้มีตำแหน่งสูงกว่าไปตรวจเห็นว่าผู้ถือประทานบัตรใดทำการขุดปล่องหรือหลุมหรือช่องในใต้ดินที่ได้ไม่เรียบร้อย น่ากลัวจะเกิดเหตุอันตรายแก่ผู้คนแล้ว ก็มีอำนาจที่สั่งผู้ถือประทานบัตรให้ทำการแก้ไขเสียให้ดี ถ้าผู้ถือประทานบัตรไม่ทำการแก้ไขเสียให้ดีล่วง ๙๐ วันไป ต้องระวางโทษและรัฐบาลจะเรียกประทานบัตรคืนเสียก็ได้

มาตรา ๕๙ อำนาจที่จะปกครองรักษาทางน้ำสำหรับใช้เรือแพก็ดี สำหรับใช้การเพาะปลูกก็ดี สำหรับทำเหมืองแร่และการซึ่งเป็นประโยชน์อย่างอื่นก็ดี ทั้งนี้อยู่ในอำนาจรัฐบาลจะจัดการได้ตามเห็นสมควร ไม่ยกอำนาจทั้งนี้ให้แก่ผู้หนึ่งผู้ใด

มาตรา ๗๐ ถ้ารัฐบาลจะต้องการสิ่งของคือศิลาและดิน หรือทรายเป็นต้น ซึ่งมีอยู่ในเขตเหมืองใดเพื่อใช้ราชการ รัฐบาลจะให้เจ้าพนักงานไปขุดขึ้นมาเองก็ดี หรือจะอนุญาตให้ผู้หนึ่งผู้ใดไปขุดขึ้นมาก็ได้ ผู้ถือประทานบัตรไม่มีอำนาจที่จะหวงเหนได้

มาตรา ๗๑ รัฐบาลจะให้อนุญาตผู้หนึ่งผู้ใดตัดไม้หรือเผาถ่านหรือหาขี้เถ้าหรือสิ่งของในป่าซึ่งเป็นสินค้าบรรดาที่มีในเขตเหมืองแร่ก่อนอนุญาตให้ผู้ถือประทานบัตรไม่มีอำนาจที่จะหวงเหนสิ่งของเหล่านั้น

มาตรา ๗๒ ถ้ารัฐบาลจะต้องการที่แห่งใดในเขตเหมืองแร่ใช้การในรัฐบาลเช่นทำโรงพักตำรวจเป็นต้น หรือเพื่อจะทำทางบกทางน้ำผ่านไปเขตเหมืองแร่ ทั้งนี้ก็ได้ให้ผู้ถือประทานบัตรจะหวงห้ามหรือขอค่าเสียหาย เพราะอ้างเอาราคาแร่ซึ่งยังมิได้ขุดขึ้นจากตรังนั้นไม่ได้ เว้นไว้แต่การที่รัฐบาลปักปันเอาที่ใช้การหลวงกระทำให้ผู้ถือประทานบัตรขาดทุนไปโดยแท้จริง

เช่นต้องรื้อเรือนโรงซึ่งปลูกไว้ในนั้นเป็นต้น รัฐบาลจะคิดเงินให้ตามสมควร ถ้าไม่ตกลงกันในจำนวน

เงินที่รัฐบาลจะคิดให้นั้นก็ให้ตัดสินด้วยวิธีตั้งอนุญาโตตุลาการ

มาตรา ๗๖ ถ้าผู้ถือประทานบัตรมิได้ใช้เงินหลวงซึ่งจะต้องเสีย เจ้าพนักงานได้ตักเตือนแล้วก็ยังไม่นำเงินมาเสียจนพ้นกำหนด ๙๐ วันนับตั้งแต่วันเตือนไปแล้ว รัฐบาลมีอำนาจที่จะยกเลิกประทานบัตรเสียได้

ในระหว่างเวลาที่ยังเป็นหนี้พระราชทรัพย์อยู่นี้ จะยื่นเรื่องราวขอผูกขาดตรวจแร่หรือขอประทานบัตรทำเหมืองแร่อย่างใด ๆ ก็ดี เจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะส่งเลิกเรื่องราวเหล่านั้นเสียได้ จนกว่าจะได้ใช้หนี้พระราชทรัพย์เสร็จสิ้นแล้ว